THE SEMANTICS OF FIGURES IN ION BARBU'S POEMS

Mădălina NICOLOF DEACONU
University of Piteşti

Abstract: *The present paper aims at analysing the figures of speech in Barbu's poems from the semantic point of view. We resorted to the method of stylistic analysis created by the μ Group. We draw a comparison with Heinrich Plett's method of stylistic analysis. The semantic figures analysed are the synecdoche, the metaphor, the comparison and the oxymoron.*
Keywords: *figures of speech, stylistic analysis, semantic figures*

În prezenta lucrare ne propunem să facem o analiză semantică a figurilor de stil. În acest scop, vom recurge la metoda de analiză stilistică propusă de Grupul μ[1]. Lista figurilor considerate a fi semantice de către Grupul μ va fi însă completată cu cele propuse de Heinrich Plett[2]. Înainte de a analiza efectiv exemple concrete din poeziile barbiene vom trece în revistă, pe scurt, principalele concepte susținute de Grupul de la Liege. Vom face apoi o paralelă cu modelul de analiză al lui Plett. Grupul μ consideră a fi metasememe **sinecdoca, metafora, comparația, atelajul, antimetabola, antanaclaza, metonimia şi oximoronul**.

Spre deosebire de modelul de analiză propus de grupul de la Lüttich, care consideră a fi metasememe doar substituțiile semantice ce țin de cuvânt (în vreme ce substituțiile semantice ce depăşesc cadrul cuvântului se înscriu în categoria figurilor logice numite metalogisme), modelul de analiză propus de Heinrich Plett consideră a fi metasememe **pleonasmul, tautologia, tăcerea, aposiopeza, oximoronul, inversiunea semantică, metafora, metonimia, sinonimia, comparația poetică, parabola şi antiteza,** grupate în funcție de deviația lingvistică (deviația de abatere de la regulă şi deviația de întărire a regulii) după cum urmează:

I. Figuri ale deviației semantice (Deviația de abatere de la regulă)

A. Adiția (inserția, adjecția) de seme: a+b+c→a+b+c+d

Aici se înscriu **pleonasmul** şi **tautologia**.

B. Subtracția (reducerea, suprimare, detracție) de seme: a+b+c→a+b

Suprimarea parțială se regăseşte în **elipsă** şi **zeugmă** în vreme ce suprimarea totală se regăseşte în **aposiopeză** şi în **tăcere**. Alte tipuri de suprimare semantică sunt **oximoronul** şi **paradoxul.**

C. Permutația (transpoziția, transmutația) de seme : a+b+c→a+c+b

Se încadrează aici inversiunea semantică numită **hysteron proteron.**

D.Substituția (imutația) de seme : a+b+c→a+z+c

Aici se încadrează tropii. La rândul lor, aceştia se împart în: tropi de similaritate (**metafora**); tropi de contiguitate (**metonimia**).

II. Figuri ale echivalenței semantice (Deviația de întărire a regulii)

Echivalența de seme: a+b+c→a+b+c+a.

Se înscriu aici **antiteza**, **comparația poetică**, **parabola** şi, parțial, **sinonimia**.

[1] Grupul μ, *Retorică generală*'', Editura Univers, Bucureşti, 1974.
[2] Heinrich F. Plett, *Ştiința textului şi analiza de text*''. Editura Univers, Bucureşti, 1983.

BDD-A5515 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:45 UTC)

Trebuie făcută precizarea că, în cazul modelului propus de Plett, tropii de contiguitate sunt reduşi la metonimie, sinecdoca şi antonomaza fiind considerate tipuri de metonimie.

SINECDOCA

Conform Grupului μ, există două tipuri de sinecdoce: **conceptuale** şi **referenţiale**. Sinecdocele conceptuale se bazează pe seme iar cele referenţiale pe părţi. Fiecare tip de sinecdocă poate fi la rândul său împărţită în **sinecdocă generalizantă** şi **sinecdocă particularizantă**.

Sinecdoca generalizantă (Sg) merge de la particular la general, de la parte la întreg, de la mai puţin la mai mult, de la specie la gen.[1] Există Sg de tip ∏ şi Sg de tip Σ. (Descompunerea de tip ∏, numită şi distributivă, constă în distribuirea semelor întregului între părţi, în mod inegal. Ea dă naştere unei serii exocentrice. Descompunerea de tip Σ este numită şi atributivă pentru că ea dă naştere unei serii endocentrice.[2]) Astfel, Sg Σ constă în suprimarea de seme iar Sg∏ constă în adăugarea de părţi din reprezentarea obiectelor.

Sinecdoca particularizantă (**Sp**) este şi ea de tip ∏ şi de tip Σ. Astfel, Sp∏ constă în suprimarea de părţi din reprezentarea obiectelor iar Sp Σ constă în adăugarea de seme.

Vom încerca în cele ce urmează să urmărim mecanismul sinecdotic folosind exemple de sinecdoce corespunzătoare fiecărei etape în parte.

ETAPA I[3]

► ,,De la plăpânda iarbă la <u>fruntea</u> gânditoare'' (*Elan*)

Este vorba în acest exemplu despre o sinecdocă particularizantă referenţială Sp∏-sunt suprimate părţi din reprezentarea obiectelor. Astfel, obiectul ,,om'' este alcătuit din mai multe părţi: om → frunte + mână + ochi + …

Suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea ,,frunte'' reprezentativă pentru obiectul ,,om''(Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

► ,,Din călătoarea <u>undă</u>, din apele ce mor/ Îmi însuşesc vestmântul acelor care mor'' (*Elan*)

Este vorba în aceste exemple despre o sinecdocă particularizantă referenţială Sp∏-sunt suprimate părţi din reprezentarea obiectelor. Astfel, obiectul ,,râu'' este alcătuit din mai multe părţi: râu→ undă + val + torent

Suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea ,,undă'' reprezentativă pentru obiectul ,,râu''(Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

ETAPA II[4]

► ,, Ce ruginiri de ape trezite şi ce brâncă,/ Lăsară <u>fierul</u> rânced şi <u>lemnul</u> buretos?'' (*Nastratin Hogea la Isarlâk*)

---

[1] Grupul μ, *Retorică generală*'', Editura Univers, Bucureşti, 1974, p. 149.

[2]Idem, pp. 145-152.

[3] Creaţiile avute în vedere în analiza noastră sunt: ,,Elan" (1918); ,,Lava" (1919); ,,Munţii" (1919); ,,Copacul" (1919); ,,Banchizele" (1919); ,,Pentru Marile Eleusinii" (1919); ,,Panteism" (1919); ,,Arca" (1919); ,,Dionisiacă" (1919); ,,Peisagiu retrospectiv" (1920); ,,Fulgii" (1920)[3].

[4] Am avut în vedere în analiza de faţă următoarele poezii: ,,După melci" (1921); ,,Selim" (1921); ,,Isarlâk" (1921); ,,Nastratin Hogea la Isarlâk"(1921); ,,Domnişoara Hus" (1921); In memoriam" (1924); ,,Riga Crypto şi lapona Enigel" (1924)[4].

BDD-A5515 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:45 UTC)

Este vorba în acest exemplu despre două sinecdoce particularizante referențiale Sp∏-sunt suprimate părți din reprezentarea obiectelor. Astfel, obiectul ,,caic'' este alcătuit din mai multe părți: caic→ fier + lemn + catarg + …
În primul caz, suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea ,,fier'' reprezentativă pentru obiectul ,,caic''(Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).
În al doilea caz, suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea ,,lemn'' reprezentativă pentru obiectul ,,caic''(Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

► ,, Dă prin osul cui aude'' (*Cântec de ruşine*)

Este vorba în acest exemplu despre o sinecdocă particularizantă referențială Sp∏-sunt suprimate părți din reprezentarea obiectelor. Astfel, obiectul ,,om'' este alcătuit din mai multe părți: om → os + ochi + frunte + mână + …
Suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea ,,os'' reprezentativă pentru obiectul ,,om''(Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

► ,, Că sufletul nu e fântână/ Decât la om, fiară bătrână'' (*Riga Crypto şi lapona Enigel*)

În acest vers apare o sinecdocă particularizantă de tip ∏ (gen pentru specie) : oameni→om

► ,, În loc de aur, pieptul acestui trist Argos'' (*Nastratin Hogea la Isarlâk*)

În acest vers apare o **antonomază.** Numele personajului Nastratin Hogea este înlocuit cu numele propriu Argos care face trimitere la acei eroi greci care, înaintea războiului troian, au plecat în căutarea lânii de aur. Este deci o antonomază de tip Σ care constă în adăugarea de seme. Se adaugă la semele personajului Nastratin (uman + înțelepciune populară + spirit balcanic + …) semul erou mitologic plecat în căutarea lânii de aur. Se conturează aici idea degradării, a descompunerii pentru că în locul lânii de aur Nastratin duce o ,,lână verde, de alge năclăite''.

ETAPA III (volumul *Joc secund*)

► ,,…Poetul ridică însumarea/ De harfe resfirate ce-în sbor invers le pierzi'' ([*Din ceas, dedus…]*)

În acest vers apare o sinecdocă particularizantă de tip ∏ (gen pentru specie) : poeți→poet

► ,,Inimi mari dormeau pe țară'' (*Orbite*)

Este vorba în acest exemplu despre o sinecdocă particularizantă referențială Sp∏-sunt suprimate părți din reprezentarea obiectului. Astfel, obiectul ,,om'' este alcătuit din mai multe părți: om→ inimă + față + frunte + ochi +….
Suprimându-se toate celelalte seme, rămâne partea ,,inimă'' reprezentativă pentru obiectul ,,om''(Sinecdocă realizată prin parte pentru întreg).

METAFORA

Metafora este definită ca ,,modificare a conținutului semantic al unui termen''.[1] Ea este ,,o sintagmă în care apar în mod contradictoriu identitatea a doi semnificanți şi non-identitatea a doi semnificați corespunzători''[2].

În ceea ce priveşte metafora, se fac două clasificări:

I. - *metafora conceptuală* (pur semantică; bazată pe suprimare-adjoncție de **seme**)
- *metafora referențială* (pur fizică; bazată pe suprimare-adjoncție de **părți**).

II. De asemenea, se face referire (deşi nu explicit) la o posibilă clasificare a metaforelor în funcție de „întinderea unităților considerate'', de „gradul de prezentare''[3]:

[1]Grupul µ, *Retorică generală*'', Editura Univers, Bucureşti, 1974, pag. 155.
[2] Ibidem.
[3] Grupul µ, *Retorică generală*'', Editura Univers, Bucureşti, 1974, pag. 163.

BDD-A5515 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:45 UTC)

- metafora in absentia (întindere maximă între gradul 0 şi termenul figurat);
- *metafora intermediară* (n.n.) (întindere medie, gradul 0 este în imediata vecinătate a termenului figurat);
- *metafora in praesentia* (întinderea între gradul 0 şi termenul figurat este nulă; ele sunt, de fapt, comparaţii în care lipseşte doar copula ,,ca'').

În ,,Retorică generală'', se vorbeşte despre ,,două momente ale retoricii''. Primul este atunci când un autor creează o abatere iar al doilea este atunci când cititorul reduce abaterile (doar dacă procentul abaterii n-a depăşit procentul redundanţei).

Într-o lucrare mai recentă[1], J.M. Klinkenberg (unul din membrii Grupului μ) revine asupra problemei producerii figurii, vorbind despre un proces în patru etape. În etapa I se observă izotopia în enunţ. A II-a etapă vizează observarea rupturii de izotopie, numită alotopie. Etapa a III-a este împărţită în 3 a) şi 3 b). 3 a) este reperarea gradului perceput al figurii şi 3 b) este producerea propriu-zisă a gradului conceput. Ultima etapă este şi ea împărţită în 4 a) şi 4 b). 4 a) constă în examinarea compatibilităţilor logice dintre gradul perceput şi cel conceput în vreme ce 4 b) se referă la proiectarea pe gradul conceput a tuturor reprezentărilor pe care le avem în gradul perceput. J.M. Klinkenberg defineşte gradul perceput ca fiind structura superficială a enunţului în vreme ce gradul conceput este totalitatea interpretărilor enunţului. Gradul conceput se suprapune peste gradul perceput, dând naştere efectului retoric. Astfel, figura retorică este definită ca fiind un dispozitiv care constă în „producerea sensurilor implicite astfel încât enunţul în care se află devine polifonic.''[2]

Vom încerca în cele ce urmează să urmărim mecanismul metaforic:

► „ Zdrobiţi centura fiinţei"[trupul] (*Dionisiacă*)

Este o metaforă care evocă un obiect concret-trupul- prin altul tot concret-centura-.

Mecanismul metaforic (suprimare-adjoncţie de seme) poate fi reprezentat după cum urmează:

1. cititorul observă o încălcare a logicii discursului
2. cititorul recurge la reducere; caută cel de-al treilea termen (I), puntea de legătură între cei doi: D→(I)→A.
   trupul→ (I) → centura

Semul comun în cele două lexeme diferite este ,,limitare''.

Avem deci o metaforă conceptuală de tip (Sg+Sp)Σ.

(I) este o sinecdocă generalizantă a lui D (pentru că se suprimă unele seme ale ,,trupului' şi suprimând seme se obţine o generalizare) iar A este o sinecdocă a lui I (pentru că se adaugă la semul ,,limitare'' şi altele pentru a forma clasa semelor termenului „centură'' iar adăugându-se seme se obţine o particularizare)

,,trup'': ,,limitare''+,,formă''+…

Sg se obţine păstrând semul esenţial „limitare''.

Sp se obţine adăugând la ,,limitare'' alte seme care vor forma clasa semelor termenului „centură'':

,,limitare''+„de fabricaţie umană''+…

Se satisface condiţia ca D si A să fie de acelasi nivel, în acest caz nivelul particular.

[1] Jean-Marie Klinkenberg, *Iniţiere în semiotica generală*'', Institutul European, 2004.
[2]Idem, pp. 303-307.

BDD-A5515 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:45 UTC)

Aceasta este o metaforă in absentia, care, după părerea anticilor, este adevărata metaforă dar care, după retoricienii de la Liege, este considerată mai puțin expresivă decât metafora in preasentia. Contextul, redundanța semantică joacă un rol esențial. Dacă nu ar fi fost prezent cuvântul „ființei" nu ar fi fost posibilă reducerea la semnificația ,,trupul''.

De fapt, este voba aici de orgia rituală patronată de Dionysos care proclamă suprimarea limitelor de orice fel pentru reintegrarea în marele tot, pentru contopirea ființelor cu materia. Apare deci la Barbu nostalgia după starea pre-formală.[1]

► „Oglindă călătoare, cer mobil" [râul](*Râul*)

În acest vers apar două metafore.

Prima metaforă („oglindă călătoare'') este o metaforă care evocă un obiect concret-râul- prin altul tot concret-oglindă -.

Mecanismul metaforic poate fi reprezentat după cum urmează:

1. cititorul observă o încălcare a logicii discursului
2. cititorul recurge la reducere; caută cel de-al treilea termen (I), puntea de legătură între cei doi: D→(I)→A.

râul→ (I) → oglindă

Semul comun în cele două lexeme diferite este ,,capacitatea de a reflecta ''.

Avem deci cazul metaforei conceptuale (Sg+Sp)Σ.

(I) este o sinecdocă generalizantă a lui D iar A este o sinecdocă particularizantă a lui I.

Termenul ,,râu''se descompune în semele: capacitatea de refracție + natură + dinamic. Sg, în mod Σ, se obține prin suprimarea semelor,,natură'', ,,dinamic''. La rândul ei, Sp ,,oglindă'' se obtine adiționând la semul conservat ,,capacitate de refracție'' semele ,,de fabricație umană'', …..

Se respectă regula conform căreia D si A să fie de acelasi nivel, în acest caz nivelul particular.

Aceasta este o metaforă in absentia. Ca şi în exemplul mai sus menționat, contextul (adjectivul ,,călătoare'') este cel care ne ajută în identificarea termenului D. De fapt, fără ,,călătoare'' s-ar fi putut alege oricare alt cuvânt care indică o întindere de apă.

Cea de-a doua metaforă („cer mobil'') este o metaforă care evocă un obiect concret-râul- prin altul tot concret-,,cer''-.

Mecanismul metaforic poate fi reprezentat după cum urmează:

1. cititorul observă o încălcare a logicii discursului
2. cititorul recurge la reducere; caută cel de-al treilea termen (I), puntea de legătură între cei doi: D→(I)→A.

râul→ (I) → cer

Semul comun în cele două lexeme diferite este ,,albăstrimea''.

Avem deci cazul metaforei conceptuale (Sg+Sp)Σ..

(I) este o sinecdocă generalizantă a lui D iar A este o sinecdocă particularizantă a lui (I).

,,râu'': albăstrime + dinamic + …

Sg se obține suprimând semele ,,dinamic'', ,,

La Sp ,,cer'' se ajunge prin adiționarea de seme:

[1] Mincu, Marin, *Opera literară a lui Ion Barbu*, Cartea Românească, 1990, pp.222-223.

BDD-A5515 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:45 UTC)

albăstrime + undă + val + …= râu

Regula ca D si A să fie de acelasi nivel, în acest caz nivelul particular, este respectată.

Aceasta este o metaforă in absentia. Ca şi în exemplul mai sus menționat, contextul („mobil'') este cel care ne ajută în identificarea termenului D.

►-„Și turme-întegi de gânduri pe puntea ei se-îmbarcă" (*Arca*)

În acest vers apare o metaforă in praesentia. Gradul 0 al acestei figuri se poate reconstitui ca fiind „mulțime de gânduri''. Ineditul se obține înlocuind substantivului „mulțime'' cu substantivul „gânduri''. De la primul se conservă toate semele cu excepția semului „uman'' (suprimare de seme) apoi se adaugă altele (adjoncție de seme)- „animal''-:

„mulțime'' = „colectiv'' + „animat'' + „uman''

„colectiv'' + „animat'' + „animal''= turmă

► „ Și-ți porți acum cristalul tău steril [undele] / Spre-a mărilor îndepărtată brumă [spuma mării]" (*Râul*)

În versul menționat apar două metafore.

Prima metaforă, „cristalul'', este o metaforă care evocă un obiect concret-undele - prin altul tot concret-„cristalul''-.

Mecanismul metaforic poate fi reprezentat după cum urmează:

1. cititorul observă o încălcare a logicii discursului
2. cititorul recurge la reducere; caută cel de-al treilea termen (I), puntea de legătură între cei doi: D→(I)→A.

unde→ (I) → cristal

Semele comune în cele două lexeme diferite sunt „natură'' + „transparent'' + „refracție''

Avem deci cazul metaforei conceptuale (Sg+Sp)Σ..

(I) este o sinecdocă generalizantă a lui D iar A este o sinecdocă particularizantă a lui (I).

„undă'': natură + transparent + refracție + ondulat + lichid

Sg se obține suprimând semele „ondulat'', „lichid''

La Sp „cristal'' se ajunge prin adiționarea de seme:

„natură'' + „transparent'' + „refracție'' + „solid'' + „omogen'' + „ poliedral''= cristal

Regula ca D si A să fie de acelasi nivel, în acest caz nivelul particular, este respectată.

Aceasta este o metaforă in absentia. Ca şi în exemplul mai sus menționat, contextul („porți'') este cel care ne ajută în identificarea termenului D.

A doua metaforă , „brumă'', este o metaforă care evocă un obiect concret-spumă - prin altul tot concret-„brumă''-.

Mecanismul metaforic poate fi reprezentat după cum urmează:

1. cititorul observă o încălcare a logicii discursului
2. cititorul recurge la reducere; caută cel de-al treilea termen (I), puntea de legătură între cei doi: D→(I)→A.

spuma (mării)→ (I) → brumă

Semele comune în cele două lexeme diferite sunt „alb'' + „natură''

Avem deci cazul metaforei conceptuale (Sg+Sp)Σ..

(I) este o sinecdocă generalizantă a lui D iar A este o sinecdocă particularizantă a lui (I).

„spumă'': alb + natură + lichid

BDD-A5515 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:45 UTC)

Sg se obţine suprimând semul, ,,lichid''.
La Sp ,,brumă'' se ajunge prin adiţionarea de seme:
„ alb'' + „natură'' + „solid'' = brumă

Regula ca D si A să fie de acelasi nivel, în acest caz nivelul particular, este respectată. Aceasta este o metaforă in absentia. Ca şi în exemplul mai sus menţionat, contextul este cel care ne ajută în identificarea termenului D.

COMPARAŢIA

Copula „ca'' accentuează ideea că termenul comparat şi comparantul sunt doar parţial similare. Pentru ca termenul comparat şi comparantul perfect comutabile se recurge la structuri gramaticale variate. Astfel, pe lângă copula ,,ca'' şi derivaţii ei (,,precum'', ,,asemenea'', ,,ca şi'', „la fel cu'', etc), în alcătuirea comparaţiilor pot intra diverse structuri gramaticale cum ar fi: cuplarea (marcată prin termeni de rudenie), ,,este'' ca marcă a echivalenţei, apoziţia (care are două grade: gradul unu este marcat de prezenţa unui demonstrativ şi gradul doi ia naştere prin juxtapunerea directă a termenilor prin două puncte, virgulă, liniuţă), sintagma substantiv – verb, sintagma determinant-determinat (genitivul şi atribuţia)[1].

ETAPA I

► ,, Iar nervii noştri, hidră cu mii de guri, vor bea" (*Panteism*)

Conform Grupului µ, în acest caz avem o comparaţie la baza căreia se află structura gramaticală a apoziţiei. Este vorba despre al doilea grad de apoziţie (tare) care constă în directa juxtapunere a termenilor, prin virgulă. Astfel, se formează o analogie între doi termeni (,,nervi'' şi ,,hidră'') care au în comun semul ,,ramificat''.

► ,,Posomorâta lor înlănţuire/ Nu e decât un spasm încremenit " (*Munţii*)

Conform Grupului µ, în acest vers apare o comparaţie care are la bază o structură gramaticală formată cu verbul ,,a fi'', care este o marcă a echivalenţei între doi termeni (,,înlănţuire'' şi ,,spasm'') care au în comun semul ,,contracţie''.

ETAPA II

► ,,Menestrel trist, mai aburit/ Ca vinul vechi ciocnit la nuntă" (*Riga Crypto şi lapona Enigel*)

Comparaţie introdusă prin copula ,,ca''. Ia naştere analogia (slaba echivalenţă) între doi termeni (,,menestrel'' şi ,,vin'') care au în comun semul ,,vârsta/valoare''.

► ,,Îmi răcoream la vântul de-amurg obrazul-jar" (*Selim*)

Conform Grupului µ, în acest caz avem o comparaţie la baza căreia se află structura gramaticală a apoziţiei. Este vorba despre al doilea grad de apoziţie (tare) care constă în directa juxtapunere a termenilor, prin liniuţă. Astfel, se formează o analogie între doi termeni (,,obraz'' şi ,,jar'') care au în comun semul ,,arzând/fierbinte''.

ETAPA III

► ,,Dantelele sale/ Ca floarea de zale" (*„Uvedenrode*")

Comparaţie introdusă prin copula ,,ca''. Ia naştere analogia între doi termeni (,,dantele'' şi ,,zale'') care au în comun semul ,,împletit''/,,brodat''.

► ,,Ca Islande caste, norii" (*„Orbite*").

Comparaţie introdusă prin copula ,,ca''. Ia naştere analogia (slaba echivalenţă) între doi termeni (,,norii'' şi ,,Islande'') care au în comun semul ,,alb''.

OXIMORONUL

[1] Grupul µ, *Retorică generală*'', Editura Univers, Bucureşti, 1974, pp. 167-172.

BDD-A5515 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:45 UTC)

Conform Grupului μ, oximoronul este acea figură în care ,,semul nuclear al unuia dintre termeni reprezintă negarea unui clasem al celuilalt termen''.[1] El ia naştere prin operația de suprimare-adjoncție negativă.

ETAPA I

►,,aburi de fier" (*Lava*);

Contradicția între cei doi termeni se produce în cadrul vocabularului concret.

Se descompune în seme termenul ,,aburi'':

,,abur''→ ,,uşor'' + ,,în stare de vapori'' + ,,natură''

Primul pas constă în suprimarea de seme (,,în stare de vapori'' + ,,natură''). Se păstrează semul de bază (nuclear) care este ,,uşor''.

Al doilea pas este adjoncția negativă de seme:

,,uşor'' + ,,greu''+ ,,metal'' + ,,dur'' + ,,rezistent'' + ,,ductil''=fier

Semul ,,uşor''neagă clasemul ,,greu''.

► ,,stropi rigizi" (*Arca*);

Contradicția între cei doi termeni (în acest caz, între un substantiv şi un adjectiv) se produce în cadrul vocabularului concret.

Se descompune în seme termenul ,,stropi'':

,,stropi''→ ,,lichid'' + ,,fără formă stabilă proprie' + ,,natură''

Primul pas constă în suprimarea de seme (,,fără formă stabilă proprie'' +,,natură''). Se păstrează semul de bază (nuclear) care este ,,lichid''.

Al doilea pas este adjoncția negativă de seme:

,,lichid'' + ,,greu''+ ,,metal'' + ,,dur'' + ,,rezistent'' + ,,ductil''= rigizi

Semul ,,lichid'' neagă clasemul ,,greu''

ETAPA II

►,,rază prăfuită" (*Selim*)

Contradicția între cei doi termeni (în acest caz, între un substantiv şi un adjectiv) se produce în cadrul vocabularului concret.

Se descompune în seme termenul ,,rază'': ,,rază''→ ,,luminozitate'' + ,,particule energetice''(fotoni)

Primul pas constă în suprimarea de seme (,,particule energetice''). Se păstrează semul de bază (nuclear) care este ,,luminozitate''.

Al doilea pas este adjoncția negativă de seme:

,,luminozitate'' + ,,cenuşiu'' + ,,particule solide''= prăfuit

Semul ,,luminos'' neagă clasemul ,,cenuşiu''.

►,,sori de ger"(*Domnişoara Hus*).

Contradicția între cei doi termeni se produce în cadrul vocabularului concret.

Se descompune în seme termenul ,,sori'':

,,soare''→ ,,căldură'' + ,,luminozitate'' + ,,particule energetice''(fotoni)

Primul pas constă în suprimarea de seme (,,particule energetice''+ ,,luminozitate''). Se păstrează semul de bază (nuclear) care este,,căldură''.

Al doilea pas este adjoncția negativă de seme:

,,căldură'' + ,,temperatură scăzută'' = ger

Semul ,,căldură'' neagă clasemul ,,temperatură scăzută''.

ETAPA III

►,,ordonată spiră" (*Uvedenrode*);

[1] Grupul μ, *Retorică generală*'', Editura Univers, Bucureşti, 1974, pag. 177.

BDD-A5515 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:45 UTC)

Contradicția între cei doi termeni (în acest caz, între un substantiv şi un adjectiv) se produce în cadrul vocabularului concret.
Se descompune în seme termenul ,,spiră'':,,spiră''→ ,,răsucit'' + ,,dur'' + „metalic''
Primul pas constă în suprimarea de seme (,,dur'' + ,,metalic''). Se păstrează semul de bază (nuclear) care este ,,răsucit''. Al doilea pas este adjoncția negativă de seme:

,,răsucit'' + ,,regulat''+ ,,dispus în ordine''= ordonat

Semul ,,răsucit'' neagă clasemul ,,regulat''.

Bibliografie

Barbu, Ion, *Poezii*, Editura Albatros, Bucureşti, 1979.
Dragomirescu, Gh. N., *Mică enciclopedie a figurilor de stil*, Editura Stiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1975
Grupul µ, *Retorică generală*'', Editura Univers, Bucureşti, 1974.
Heinrich F. Plett, *Ştiința textului şi analiza de text*''. Editura Univers, Bucureşti, 1983.
Klinkenberg, Jean-Marie, *Inițiere în semiotică generală*, Institutul European, Bucureşti, 2004.
Mihăilă, Ecaterina, *Limbajul poeziei româneşti neomoderne*, volumul I, Editura Eminescu.

BDD-A5515 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 12:54:45 UTC)